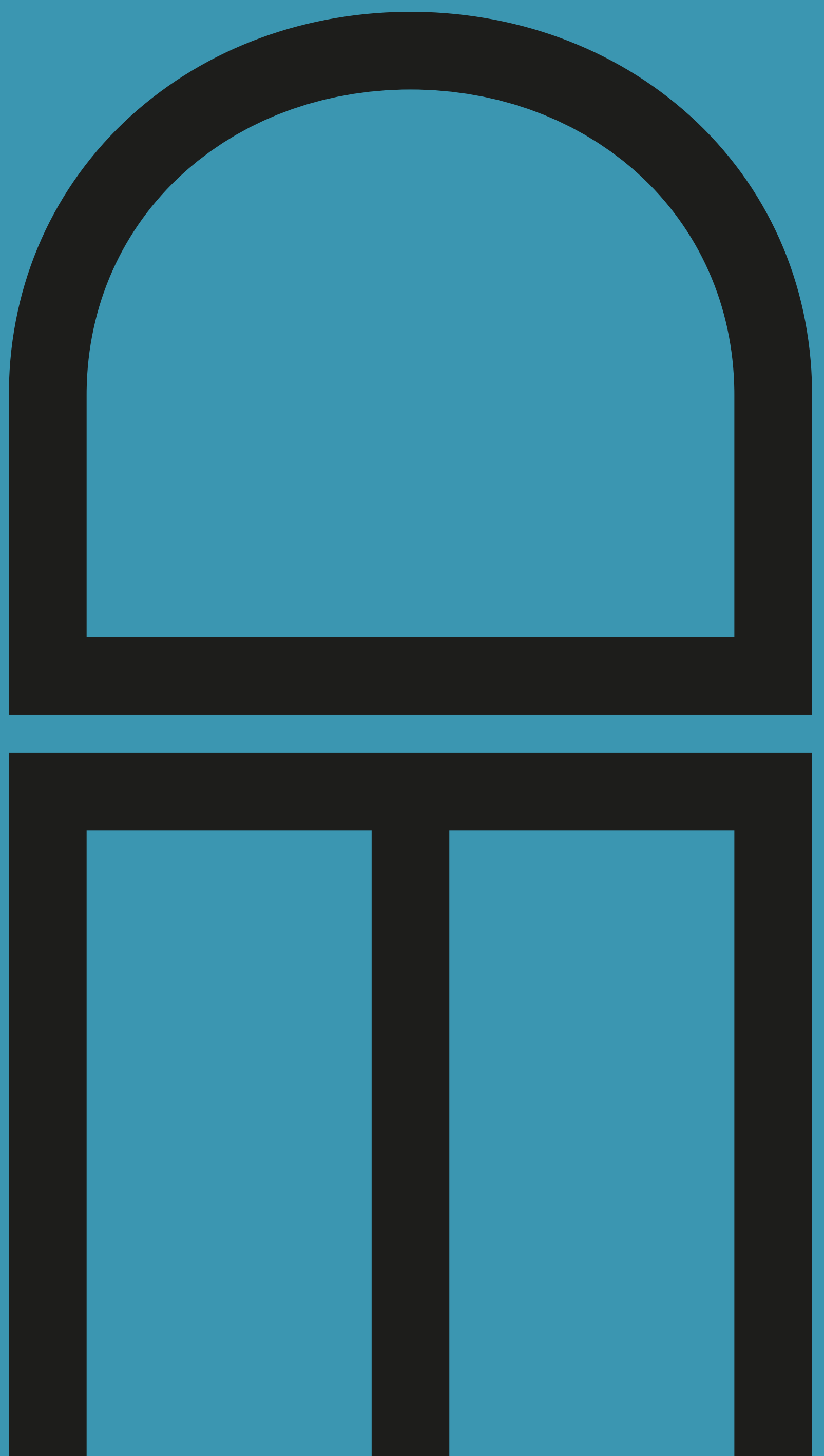

1898 · 1986

EL DISEÑO Y LA MODERNIDAD

pioneros del diseño en la industria valenciana del mueble

Castellano p.1

Valencià p.7

English p.14

La industria del mueble valenciano nace por la transformación de talleres de ebanistería en estructuras de producción más complejas a finales del siglo XIX, lo que les permite sostener producciones en series cortas de modelos a partir de los catálogos que recogían los estilos dominantes, para el mercado nacional, de productos extranjeros.

En este contexto, de copia o reproducción, hemos considerado pioneros del diseño en la industria valenciana del mueble a aquellos industriales que se arriesgaron a desarrollar también producto propio: este fue el caso de Ventura Feliu, Juan Martínez Medina, GASISA, Mariner, Mariano García, José Martínez Peris, Federico Giner o José Pons Pedro, entre otros.

CRISIS Y OPORTUNIDAD: LOS ORÍGENES DE LA INDUSTRIA DEL MUEBLE

Una de las consecuencias del final del sistema colonial fue una profunda crisis en la sociedad, la cultura y el tejido productivo que zarandeó la España de la segunda mitad del siglo XIX y marcó con tintes pesimistas el cambio de siglo. Tan sólo el modernismo tomará a su cargo un cierto aire de confianza en el futuro en aquella España trágica y desolada de Unamuno, Baroja y compañía.

Pero esa crisis fue también la ocasión para algunas oportunidades, por ejemplo, con el regreso de indianos que volvieron cargados de nuevos conocimientos y experiencias que rápidamente transformaron en nuevas industrias y en nuevos modos de hacer. O quienes se aventuraron a salir a Europa y volver con tecnología y procesos innovadores, como fue el caso del mueble curvado.

● **LOS PRIMEROS INTENTOS DE MODERNIZACIÓN**

(1955-1970)

La Guerra Civil significó un corte radical en la modernización de España. El carácter antimoderno y tradicionalista del régimen de Franco, junto con la autarquía económica, tuvo como consecuencia la ruptura de las conexiones con el exterior.

El mueble historicista de inspiración tradicionalista fue la gran referencia del período 1939-1959.

EL INTERIORISMO NAVAL MOTOR DE MODERNIZACIÓN

Sin embargo, fue el interiorismo naval la verdadera puerta de entrada del diseño moderno en la sociedad española y en la industria del mueble.

La empresa Martínez-Medina desarrollará desde la década de los 50 un intenso trabajo para la industria naval española, especialmente para Unión Naval de Levante (UNL) y la compañía Trasmediterránea. Este trabajo los pondrá en contacto, por mediación del arquitecto y diseñador italiano Gustavo Pulitzer, con Arflex y, por ende, con el diseño italiano que empezarán a producir y comercializar para España.

El interiorismo naval fue también un espacio de conexión con la vanguardia artística: Joaquín Michavila o Anzo, entre otros artistas de la vanguardia valenciana, realizaron los murales de los barcos de UNL.

EL DISEÑO INTERNACIONAL SE ABRE CAMINO

Esos productos bajo licencia de marcas internacionales eran productos icónicos, muy bien diseñados por diseñadores de primerísimo nivel mundial que empiezan a circular por la España de principios de los 60 como signo de una nueva modernización, aún tímida e incipiente. Este fue el caso, por ejemplo, de los Martínez-Medina con Arflex o Tecno, pero, también, el de Rafael García, quien produjo y comercializó las marcas Herman Miller y Knoll Associates para España.

PIONEROS DE LA MODERNIZACIÓN

Esta apertura hacia Europa y EEUU supuso la recuperación del contacto con el diseño internacional y, también, fue el primer momento de modernización tanto en los espacios domésticos como en los espacios de trabajo o en los espacios de ocio, marcando, así, la apertura hacia la modernidad de nuestro país en la década de los 60.

Este movimiento de reconexión con la modernidad no fue sin una profunda resistencia, sin una enorme desconfianza.

EL TRIUNFO DEL DISEÑO (1970-1985)

El turismo se transformó en la década de los 70 en la primera industria del país y en motor de modernización y transformación social y territorial. Lo "europeo" se convirtió en un valor positivo; lo "extranjero", en un valor deseable. Una nueva generación de jóvenes se agitaba inconformista en toda Europa y también en España.

Este papel que el diseño tuvo como motor del cambio cultural y agente del desarrollo económico significó un primer "triunfo" del diseño. Las primeras políticas de promoción del

diseño se ponen en marcha a finales de los 70 a través de la Cámara de Comercio y de Feria Valencia, marcando el final de esa condición de "pioneros", es decir, aventureros solitarios que exploraron, con éxito, nuevos territorios.

EL DISEÑO, MOTOR DEL CAMBIO SOCIAL Y CULTURAL

El diseño sirvió para sacudirse el sambenito de la sacrosanta diferencia hispana pasando, así, de agente del desarrollo económico en los 60 a motor del cambio social y cultural en los 70. Estar atento a lo que ocurría fuera de nuestras fronteras se convirtió en una necesidad para los jóvenes inquietos de esa época.

Experimentar, descubrir, cuestionar los modelos de comportamientos, los modos de estar, se transformó en una exigencia. Los espacios domésticos, de trabajo y de ocio se transformaron radicalmente.

UNA NUEVA GENERACIÓN DE DISEÑADORES

Un pequeño grupo de jóvenes diseñadores se suma a la generación anterior: Xavier Bordils, el Grupo Nuc (Lola Castelló, Vicent Martínez, Daniel Nebot, y Luis Adelantado), el Grupo Caps i Mans (Eduardo Albors, José Juan Belda,

Jorge Luna y Carlos Albert), José Miguel Martínez-Medina, entre otros.

En la década de los 80 el diseño y la modernidad dejarán de ser una cuestión de algunos pocos y se convertirá en una fuerza material de transformación social, cultural y económica.

EL DISSENY I LA MODERNITAT

**PIONERS DEL DISSENY
EN LA INDÚSTRIA
VALENCIANA DEL MOBLE**

(1898-1986)

La indústria del moble valencià naix per la transformació de tallers d'ebenisteria en estructures de producció més complexes, a finals del segle XIX, la qual cosa els permeten sostindre produccions en sèries curtes de models, a partir dels catàlegs que recollien els estils dominants, per al mercat nacional, de productes estrangers.

En aquest context, de còpia o reproducció, hem considerat pioners del disseny, en la indústria valenciana del moble, a aquells industrials que es van arriscar a desenvolupar també producte propi: aquest va ser el cas de Ventura Feliu, Juan Martínez Medina, de GASISA, de Mariner, de Mariano García, de José Martínez Peris, de Federico Giner o José Pons Pedro, entre d'altres.

CRISI I OPORTUNITAT: ELS ORÍGENS DE LA INDÚSTRIA DEL MOBLE

Una de les conseqüències del final del model colonial va ser una profunda crisi en la societat, la cultura i el teixit productiu que va sacsar l'Espanya de la segona meitat del segle XIX i que va marcar amb tints pessimistes el canvi de segle. Tan sols el modernisme prendrà al seu càrrec un cert aire de confiança en el futur en aquella Espanya tràgica i desolada d'Unamuno, Baroja i companyia.

Però eixa crisi va ser també l'ocasió per a algunes oportunitats, per exemple, amb el retorn d'indians que van tornar carregats de nous coneixements i experiències que ràpidament van transformar en noves indústries i en noves maneres de fer. O els qui es van aventurar en eixir a Europa i tornar amb tecnologia i processos innovadors, com va ser el cas del moble corbat.

ELS PRIMERS INTENTS DE MODERNITZACIÓ

(1955-1970)

La Guerra Civil va significar un tall radical en la modernització d'Espanya. El caràcter antimodern i tradicionalista del règim de Franco, juntament amb l'autarquia econòmica, va tindre com a conseqüència la ruptura de les connexions amb l'exterior.

El moble historicista d'inspiració tradicionalista va ser la gran referència del període 1939-1959.

L'INTERIORISME NAVAL MOTOR DE MODERNITZACIÓ

En canvi, va ser l'interiorisme naval la vertadera porta d'entrada del disseny modern en la societat espanyola i en la indústria del moble.

L'empresa Martínez-Medina desenvoluparà des de la dècada dels 50' un intens treball per a la indústria naval espanyola, especialment per a la Unió Naval de Llevant (UNL) i la Compañía Trasmediterránea. Aquest treball els posarà en contacte, per mediació de l'arquitecte i dissenyador italià Gustavo Pulitzer, amb Arflex, i, per tant, amb el disseny italià que començaran a produir i a comercialitzar per a Espanya.

L'interiorisme naval també va ser un espai de connexió amb l'avantguarda artística: Joaquín Michavila o Anzo, entre altres artistes de l'avantguarda valenciana, realitzaren els murals dels vaixells de l'UNL.

EL DISSENY INTERNACIONAL S'OBRI CAMÍ

Aquests productes sota licència de marques internacionals eren productes icònics, molt ben dissenyats per dissenyadors de primeríssim nivell mundial que comencen a circular per l'Espanya de principis dels 60 com a signe d'una nova modernització, encara tímida i incipient. Aquest va ser el cas, per exemple, dels Martínez-Medina amb Arflex o Tecno, però, també, el de Rafael García qui va produir i va comercialitzar les marques Herman Miller, i Knoll Associates, per a Espanya.

PIONERS DE LA MODERNITZACIÓ

Aquesta obertura cap a Europa i els EUA va suposar la recuperació del contacte amb el disseny internacional, i, també, va ser el primer moment de modernització tant en els espais domèstics, com en els espais de treball, o en els espais d'oci, marcant, així, l'obertura cap a la modernitat del nostre país en la dècada dels 60.

Aquest moviment de reconnexió amb la Modernitat no va ser sense una profunda resistència, sense una enorme desconfiança.

● **EL TRIOMF DEL DISSENY** (1970-1985)

El turisme es va transformar en la dècada dels 70 en la primera indústria del país, i en motor de modernització, i transformació social i territorial. L'"europeu" es va convertir en un valor positiu, l'"estranger" en un valor desitjable. Una nova generació de joves s'agitava inconformista en tot Europa i també a Espanya.

Aquest paper que el disseny va tindre com a motor del canvi cultural i agent del desenvolupament econòmic va significar un primer "triomf" del disseny. Les primeres

polítiques de promoció del disseny es posen en marxa a la fi dels 70 a través de la Càmera de Comerç i de Fira València, marcant el final d'eixa condició de "pioners", és a dir, aventurers solitaris que van explorar, amb èxit, nous territoris.

EL DISSENY, MOTOR DEL CANVI SOCIAL I CULTURAL

El disseny va servir per a sacsejar-se el penjament de la sacrosanta diferència hispana passant, així, d'agent del desenvolupament econòmic en els 60 a motor del canvi social i cultural en els 70. Estar atent al que ocorria fora de les nostres fronteres es va convertir en una necessitat per als joves inquiets d'eixa època.

Experimentar, descobrir, qüestionar els models de comportaments, les maneres d'estar, es va transformar en una exigència. Els espais domèstics, de treball i d'oci es transformaren radicalment.

UNA NOVA GENERACIÓ DE DISSENYADORS

Un xicotet nucli de joves dissenyadors se suma a la generació anterior: Xavier Bordils, el Grup Nuc (Lola Castelló, Vicent Martínez, Daniel Nebot i Luis Adelantado), el Grup Caps i Mans (Eduardo Albors, José Juan Belda, Jorge Luna i

Carlos Albert), José Miguel Martínez-Medina, entre d'altres.

En la dècada dels 80 el disseny i la modernitat deixaran de ser una qüestió d'uns pocs i es convertirà en una força material de transformació social, cultural i econòmica.

DESIGN AND MODERNITY

**PIONEERS OF DESIGN
IN THE VALENCIAN
FURNITURE INDUSTRY**

(1898-1986)

The Valencian furniture industry emerged in the late nineteenth century through the transformation of cabinet-making workshops into more complex production structures, enabling them to sustain short production runs of models for the domestic market drawn from catalogues containing the prevailing styles of foreign products.

In this context of copying or reproduction, we regard those industrialists who took the risk of also developing their own products as pioneers of design in the Valencian furniture industry: this was true of Ventura Feliu, Juan Martínez Medina, GASISA, Mariner, Mariano García, José Martínez Peris, Federico Giner and José Pons Pedro, among others.

CRISIS AND OPPORTUNITY: THE ORIGINS OF THE FURNITURE INDUSTRY

One of the consequences of the end of the colonial system was a profound crisis in society, culture and the productive fabric, which convulsed Spain in the second half of the nineteenth century and imparted a pessimistic tinge to the turn of the century. In that tragic, desolate Spain of Unamuno, Baroja and company, only Modernism adopted a certain air of confidence in the future.

But that crisis also offered certain opportunities, such as the return of indianos (prosperous colonial settlers), who came back full of new knowledge and experiences, which they rapidly turned into new industries and new ways of doing things. Or those who ventured out into Europe and returned with innovative technology and processes, as was the case with steam-bent furniture.

● **THE FIRST ATTEMPTS AT MODERNIZATION** (1955-1970)

The Civil War marked a radical break in the modernization of Spain. The antimodern, traditionalist nature of Franco's regime, together with economic autarky, led to a severing of connections with the outside world.

Traditionalist-inspired furniture in a period style was the great touchstone of the period from 1939 to 1959.

MARINE INTERIOR DESIGN AS THE DRIVING FORCE OF MODERNIZATION

However, the real gateway to modern design in Spanish society and in the furniture industry was marine interiors.

From the 1950s, the Martínez-Medina company worked intensively for the Spanish shipbuilding industry, especially for the Unión Naval de Levante (UNL) and Trasmediterránea companies. Through the good offices of the Italian architect and designer Gustavo Pulitzer, this work brought them into contact with Arflex, and hence with Italian design, which they began to produce and market in Spain.

Marine interior design was also a space of connection with modern art: Joaquín Michavila and Anzo, among other artists of the Valencian avant-garde, painted the murals on UNL's ships.

INTERNATIONAL DESIGN GAINS A FOOTHOLD

Those products from international brands made under licence were iconic items, very well designed by top world-class designers, which began to circulate in Spain in the early 1960s as a sign of the new though still tentative and incipient modernization process.

Examples of this were the Martínez-Medinas with Arflex and Tecno, but also Rafael García, who produced and marketed the Herman Miller and Knoll Associates brands in Spain.

PIONEERS OF MODERNIZATION

This opening-up towards Europe and the United States signified restoring contact with international design, and it was also the first stage of modernization in both domestic and work spaces, as well as in leisure spaces, thereby marking the beginnings of modernity in Spain in the sixties.

This movement of reconnecting with the Modern was not achieved without deep-seated resistance and great misgivings.

● THE TRIUMPH OF DESIGN (1970-1985)

In the 1970s tourism became the country's prime industry and a driver of modernization and social and territorial transformation. Europeanness became a positive value and the foreign was now desirable. A new nonconformist generation of young people was stirring all over Europe and also in Spain.

This role that design played as a force for cultural change and an agent of economic development constituted its earliest "triumph". The first policies of promoting design were

instituted at the end of the 1970s through the Chamber of Commerce and the Valencia Fair, marking the end of that status as “pioneers”, in the sense of solitary trailblazers who successfully explored new territories.

DESIGN AS AN ENGINE OF SOCIAL AND CULTURAL CHANGE

Design made it possible to shake off the encumbrance of Spain's sacrosanct “uniqueness”, and thereby went from being an agent of economic development in the 1960s to being an engine of social and cultural change in the 1970s. Being alert to what was happening beyond our borders became a necessity for the restless youth of the time.

Experimenting, discovering, questioning models of behaviour, ways of being, became an essential requirement. Domestic, work and leisure spaces were radically transformed.

A NEW GENERATION OF DESIGNERS

A small group of young designers joined the previous generation: they included Xavier Bordils, the Nuc Group (Lola Castelló, Vicent Martínez, Daniel Nebot and Luis Adelantado), the Caps i Mans Group (Eduardo Albors, José

Juan Belda, Jorge Luna and Carlos Albert), and José Miguel Martínez-Medina.

In the 1980s, design and modernity were no longer confined to a handful of people and they became a material force of social, cultural and economic transformation.

XAVIER GINER PONCE

Exhibition curator

Fundación Bancaja

Plaza Tetuán, 23

València

www.fundacionbancaja.es

Organiza:

Colabora:

WORLD DESIGN
CAPITAL
VALENCIA 2022